

■ Právo

Peníze dlužníků s účty u Sberbank dostanou rovnou insolvenční správci

Adéla Nekvasilová

adela.nekvasilova@economia.cz

Situace ohledně ruské Sberbank, které centrální banka plánuje odebrat licenci kvůli neschopnosti vyplácet klienty, odhalila další legislativní mezery. Kromě problematického vyplácení peněz z účtů advokátních úschov se objevily výkladové nejasnosti u tzv. účtů majetkových podstat klientů v oddlužení, které slouží k uspokojení věřitelů. Náhrada vkladů by totiž dle zákona o bankách měla být vyplacena přímo vlastníkům peněz, tedy samotným dlužníkům.

Aby však nehrozilo, že si dlužníci získané peníze nechají, Garanční systém finančního trhu (GSFT) bude podle stanovisek ministerstva spravedlnosti a financí nadále vyplácet náhrady insolvenčním správcům. Situace se přitom týká až šesti tisíc účtů vedených u Sberbank.

Zákony proti sobě

Výkladové nejasnosti nastaly mezi zákonem o bankách a insolvenčním zákonem. Pro insolvenční řízení se běžně zřizuje účet tzv. majetkové podstaty, ze kterého z peněz dlužníka insolvenční správce vyplácí věřitele. Pokud někdo tento účet vedl u Sberbank, tak podle zákona o bankách by měl garanční systém peníze z toho konta poslat jejich skutečnému vlastníku, tedy dlužníkovi.

A právě tady leží zdroj nejasnosti, protože insolvenční zákon zmíněný pojem „skutečný vlastník“ vůbec nezná a podobné situace vůbec neupravuje. Přitom ale počítá s tím, že s financemi by měl za každých okolností nakládat výhradně insolvenční správce.

Jinými slovy, odesláni peněz z „insolvenčního účtu“ přímo dlužníkovi sice odpovídá postupu podle zákona o bankách, ale jde proti smyslu insolvenčního zákona.

V případech, kdy insolvenční správce oznámil Sberbank, že skutečným vlastníkem peněz je dlužník, vyplácel garanční systém náhradu právě dlužníkovi. Po zhodnocení rizik však ministerstvo spravedlnosti vydalo 22. března 2022 stanovisko, podle něhož mají být náhrady vypláceny k rukám insolvenčních správců. Na základě tohoto stanoviska GSFT výplaty dlužníkům pozastavil.

„Předmětné stanovisko bylo výsledkem jednání mezi GSFT a ministerstvem spravedlnosti, protože zákon o bankách neobsahuje žádné ustanovení o tom, že mohou existovat účty tzv. správy, tedy správy advokátních a notářských úschov, ani správy majetkových podstat. GSFT nevěděl, jaká jsou pravidla podle insolvenčního zákona a že peníze na účtech, které jsou sice vedeny a spravovány insolvenčním správcem, mohou mít jiného vlastníka,“ vysvětluje Lukáš Stoček, předseda Spolku unie insolvenčních správců.

To potvrdil i Tomáš Hejduk z GSFT. „Garanční systém finančního trhu nejdříve postupoval podle pravidel stanovených v zákoně o bankách. Po obdržení stanoviska ministerstva spravedlnosti, které situaci vykládá z pohledu insolvenčního zákona, bylo nutné výklad sjednotit,“ dodává.

„Myslím, že pozastavení výplaty náhrady peněz dlužníkům bylo správným rozhodnutím, které chrání věřitelů

tele a také zjednodušuje postup, kdy nikoli dlužník, ale insolvenční správce sám řeší vydání prostředků z GSFT. Dispozice s nimi má z hlediska insolvenčního zákona zůstat u správců,“ říká Stoček.

Dlužník s penězi

Pokud by vyplácení peněz přímo dlužníkům pokračovalo, mohlo dle Stočka nastat několik problematických scénářů. „Ne každý dlužník by chtěl spolupracovat. Insolvenční správce by například obeslal dlužníka a nařídil mu, aby v Komerční bance podepsal žádost o vydání finančních pro-

středků s tím, že budou převedeny na nově zřízený účet majetkové podstaty u jiné banky. Lidé vycítí šanci a buď žádost vůbec nepodají, nebo změní dispoziční oprávnění s účtem. Prostředky si pak nechají vyplatit na svůj vlastní účet a použijí je pro vlastní potřebu, místo toho, aby posloužily ke splacení dluhů. Získat pak tímto způsobem od dlužníka peníze je nadlidský výkon,“ varuje Stoček.

Od takového jednání je podle něj neodradí ani následné riziko trestního stíhání či sankce v podobě návrhu na zrušení oddlužení podané insolvenčním správcem k soudu.

GSFT se dále obrátil na ministerstvo financí se žádostí o stanovisko k výkladu příslušných zákonných ustanovení. Resort v dokumentu odkázal na právní závěry obsažené v dokumentu od ministerstva spravedlnosti a stanovil, že výplaty náhrad budou obnoveny od pátku 1. dubna 2022. GSFT také předá vyplácející bance další data, která se týkají výplaty náhrad uložených v advokátních a notářských úschovách a klientů v insolvenčním řízení. Celkem se jedná o dalších 5093 klientů, kteří měli u banky vklady v celkovém objemu cca 374,2 mil. Kč.

Šest tisíc účtů Zhruba tolik kont u Sberbank, která kvůli neschopnosti vyplácet klienty končí, sloužilo pro vyplácení věřitelů v insolvenčním řízení. Foto: HN – Václav Vašků

■ Komentář

Úlevy z nájemného kvůli lockdownu? Inspirace z Německa

Arthur Braun

autori@hn.cz

Když se ohlédneme dva roky zpět na začátek éry koronaviru, právníci museli řešit tři hlavní okruhy problémů: zaměstnanec, nároky na náhradu škody vůči státu a nájemné za nevyužitelné obchodní prostory.

Problémy se zaměstnanci se řešily pomocí různých programů a spousty peněz. Nároky na náhradu škody vůči státu z různých důvodů neprobíhaly ve velkém, jak by se dalo očekávat. Zbývá tedy nájemné.

V České republice byl tento problém částečně vyřešen štedrými dotacemi na nájemné (stát zaplatí polovinu, pokud pronajímatel sleví z nájemného 30 %), ale zdaleka ne

všichni pronajímatelé poskytli slevu. Někteří nájemci se jednoduše v tichosti dostali do platební neschopnosti. Probíhají sice soudní spory, ale doposud nebyl vydán žádný rozsudek vrchního ani Nejvyššího soudu o kterýchkoliv nárocích na snížení ceny ze strany komerčního nájemce.

To svědčí o pomalosti českého soudnictví. První rozsudek nejvyššího německého civilního soudu byl vydán 12. ledna 2022, tedy 22 měsíců po hromadném výskytu viru. Zrušil předchozí rozsudek Vrchního zemského soudu v Drážďanech, který přiznal nájemci nárok na snížení nájemného o 50 %. Řada soudů prvního stupně a odvolacích soudů měla dříve tendenci nároky komerčních nájemců zamítnout.

Argumenty Spolkového soudního dvora lze jistě použít i v podobných

sporech v České republice. Uzavření prodejny není vadou pronajatého prostoru, takže nájemce nemá nárok na snížení nájemného. Ale soud v zásadě uznává, že státem nařízené uzavření prodejny přesahuje běžné riziko nájemce, a proto může dojít ke změně okolností. Jedná se o systémovou krizi, riziko nelze připsat pouze jedné straně. Nájemce proto může mít nárok na úpravu nájemní smlouvy.

~
Soud v zásadě uznává, že nařízené uzavření prodejny přesahuje běžné riziko nájemce.

Nájemce však musí uvést vyčíslení, zejména nevýhody způsobené uzavřením konkrétní pronajmané nemovitosti, svou snahu o zmírnění ztrát a přiznat jiné odškodnění od státu nebo pojišťoven.

A pak přichází to, co právníci milují: rozhoduje se případ od případu, zda má nájemce výjimečně nárok na úpravu smlouvy. V tomto ohledu nejsou německé soudy o nic vstřícnější než ty české.

Zajímavá je však myšlenka systémové krize: způsobil ji virus nebo nejprve státní opatření proti němu? Pokud se zákazníci mohli po nuceném uzavření vrátit do prodejen, ale z obav před infekcí tak neučinili, je to výhradně riziková sféra nájemce?

Pokud nepřišel žádný zákazník kvůli povinným respirátorům nebo dokladu o očkování – kdo je za to

zodpovědný? Diskuse tedy budou pokračovat, například o tom, zda si nájemce neměl zřídit internetový obchod, aby snížil své ztráty.

Ale dívejme se dopředu: při každém novém projednávání významných nájemních smluv se nyní diskutuje o doložce vyšší moci a vyloučení změny okolností. Nájemce může mít stále dobrou vyjednávací pozici a může výslovně regulovat pravidla pro uzavření z důvodu epidemii. Pokud však bude hospodářská obnova po pandemii probíhat rychle, současný právní stav se v budoucnu pravděpodobně nezmění.

Právníci tedy bohužel opět nemožnou dát jasnou odpověď pro všechny případy.

Autor je advokát a managing partner v bvp Braun Partners